

بررسی تاثیر خلاقیت و هیجان خواهی بر کار آفرینی دانش آموزان

آسیه احمدزاده راونگی*

صغری محمودزاده**

افسانه جعفری***

چکیده

خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی لازم و ملزوم یکدیگرند. به حدی که کارآفرینی بدون خلاقیت و نوآوری حاصلی به بار نخواهد آورد. از این رو هدف پژوهش حاضر، بررسی تاثیر خلاقیت و هیجان خواهی بر کارآفرینی دانش آموزان می باشد. روش تحقیق در پژوهش حاضر به شیوه توصیفی-تحلیلی برگرفته از منابع و اسناد کتابخانه‌ای معتبر می باشد که در نهایت مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج نشان داد باید کارآفرینی را به دانش آموزان آموزش داد به طوری که خصوصیات کارآفرینان موفق را نشان دهند. به دلیل اینکه اولاً رشد مهارت‌های کارآفرینی در سیستم آموزشی منابع کارآفرینان آینده جامعه را افزایش می دهد و این انتقاد را که سیستم آموزشی دانش آموزان را در جهت استخدام شدن و نه شروع یک کار آماده می سازد، رفع می نماید. با توجه به کارآفرینی مشکل بیکاری، جلب توجه دانش آموزان به فرصت‌های تجاری، رشد مهارت‌های کارآفرینی و دانش و صلاحیت آنها در فرایند خلق یک شغل آنها را برای روبرو شدن با واقعیت‌های زندگی آماده می سازد در نتیجه دانش آموزان می توانند تجارب و مهارت‌های

aseieh.ahmadzadeh@yahoo.com

*لیسانس مدیریت دولتی

mahmoodzadeh.so@gmail.com (مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی)

**

jafari.afsaneh@yahoo.com

***لیسانس الهیات و معارف اسلامی

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۰۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۱۵

زندگی اجتماعی را از طریق عملی یاد بگیرند و عملکردهای عملی و خاص را انجام دهند و با ارزش هنجارهای جامعه سازگار شوند.

واژگان کلیدی: خلاقیت، هیجان‌خواهی، کارافرینی.

بیان مسئله

خلاقیت هیجانی عبارت است از ابراز خود (صداقت) به روشی جدید (بداعت) که بر اساس آن خطوط فکری فرد بسط یافته و روابط میان فردی او افزایش یابد (جوکار و البرزی، ۱۳۸۹: ۲). خلاقیت اغلب تجلی و نمایش بیان آزاد است و در میان فرایندهای عالی تفکر در بالاترین سطح قرار دارد، در مقابل هیجانات اغلب تجلی برانگیختگی درونی افراد است به گونه‌ای که فرد را در ارائه پاسخ محدود می‌کند (هاشمی، ۱۳۸۸: ۸۴).

هیجان‌خواهی چهار مولفه اصلی دارد و عبارت است از «خطرجویی یا ماجراجویی» که بیانگر آن است افراد به کسب هیجان از طریق فعالیت‌های خطرناک، اما مقبول اجتماع، مانند رانندگی سریع مایل هستند، دوم، «تجربه جویی» است و تمایل برخی افراد به کسب هیجان از طریق شرکت در فعالیت‌هایی است که به طور معمول در زندگی رخ نمی‌دهد. سوم، «فقدان بازداری» است و مولفه آخر هیجان‌خواهی «حساسیت نسبت به یکنواختی» می‌باشد که بخشی از سبک زندگی مرسوم آنهاست در واقع نیاز به هیجان‌خواهی، همان تمایل شخصی برای جستجوی تجارب جدید، تنوع طلبی، کسب هیجان‌های جدید و اشتیاق زیاده برای خطر کردن است (مهراپی و همکاران، ۱۳۸۹: ۲).

خلاقیت در دل نوآوری و نوآوری در دل کارآفرینی می‌باشد. در سازمان‌های کارآفرین به دلیل وجود تعامل، بین سه مولفه نوآوری و کارآفرینی، پیدایش ایده‌های جدید و به تبع آن نوآوری و خلق مشاغل جدید با توجه به ارتباطی که افراد و سازمانها با هم برقرار می‌کنند و از همدیگر یاد می‌گیرند و به هم یاد می‌دهند بسیار زیاد می‌گردد و این سبب پرورش افراد خلاق و نوآور و کارآفرین بیشتری می‌گردد (نوده، ۱۳۹۱: ۱۲). کارآفرینی خلق و ایجاد بینشی ارزشمند از هیچ می‌باشد و فرایند ایجاد و دست‌یابی به فرصت‌ها و دنبال کردن آنها بدون توجه به منابعی می‌باشد که در حال حاضر موجود است. بنابراین کارآفرینی خلق و توزیع ارزش و منافع بین افراد، گروه‌ها،

سازمان‌ها و جامعه را دربر می‌گیرد او دارای قدرت درک بالا و توانایی یافتن فرصت‌ها است که می‌تواند از طریق پرورش اندیشه یا ایده خود و تبدیل آن به محصول یا خدمتی جدید به ارزش آفرینی از هیچ اقدام نماید. کارآفرینان افرادی نوآور با فکری متمرکز، به دنبال کسب توفیق و مایل به استفاده از میانبرها هستند (در واقع پرورش افراد برخوردار از شاخصه‌ها و ویژگی‌های کارآفرینانه، هیچ‌گاه در خلاء اتفاق نمی‌افتد. بلکه این مهم نیازمند یک جریان آموزشی هدفمند و قبول مسئولیت توسط نظام آموزشی و نهادهای وابسته به آن در سطوح و مقاطع تحصیلی مختلف می‌باشد. این امر زمانی محقق می‌شود که کارآفرینی در قالب ساختار برنامه‌های درسی دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی جایگاهی شایسته داشته باشد (امینی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۴۸).

اهمیت و ضرورت تحقیق

افرادی که خلاقیت هیجانی دارند به دنبال بروز پاسخ‌هایی هستند که در توافق با دیگران قرار گیرند، لیکن در خلاقیت شناختی لزوماً فرد خلاق خود را به توافق و تطابق با دیگران ملزم نمی‌داند. ارزیابی‌های هیجانی به فرایندهای ذهنی و پردازش اطلاعات، قدرت تمییز و تشخیص در موقعیت‌های مختلف، درک و فهم عواطف خود و دیگران، تنظیم عواطف و بروز عواطف جدید و سودمند نیاز دارند. (جوکار و البرزی، ۱۳۸۹: ۴). با توجه به تعریف و ملاک‌های خلاقیت شناختی و خلاقیت هیجانی نشان می‌دهد که این دو سازه با آن که وجوه مشترکی (مهارت‌های خلاقانه، ملاک‌های خلاقیت و عناصر خلاق) با یکدیگر دارند، مستقل از هم می‌باشند و هر کدام در دو حیطه رفتاری مختلف (شناخت و عواطف) بروز می‌کنند. کارآفرینی فرایند یا مجموعه‌ای از فعالیت‌هایی است که قصد توانمندسازی افراد، توسعه و رشد دانش، مهارت‌ها، ارزش‌ها و فهم آنها برای کارآفرینی را دارد. این فرایند نه تنها با فعالیت‌های محدودی مرتبط نیست بلکه طی آن باید مشکلات زیادی را شناسایی، تعریف، تعیین و حل کرد (مشایخ، ۱۳۹۰: ۱۸۶). با توجه به در هم تنیدگی هیجان و شناخت در کارکردهای شناختی و اجتماعی افراد و اهمیت هیجان در تلاش‌های خلاق و همچنین محدود بودن اطلاعات در این زمینه، در این پژوهش به بررسی تأثیر خلاقیت و هیجان‌خواهی بر کارآفرینی می‌پردازیم.

پیشینه و مبانی نظری تحقیق

پژوهشی توسط امینی و همکاران ۱۳۹۱، با عنوان ارزیابی قابلیت‌های کارافرینی دانشجویان بازاریابی در مأموریت‌های برنامه‌ی درسی آموزشی عالی، با هدف ارزیابی قابلیت‌های کارافرینی دانشجویان به منظور اعتبار بخشی در کارکردها و مأموریت‌های برنامه‌های درسی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی ایران انجام گرفت. نتایج نشان می‌دهد که میان دانشجویان دانشکده‌های مختلف از نظر قابلیت‌های کارافرینی تفاوت معناداری وجود ندارد. اما در عین حال میان دانشجویان دختر و پسر در نمره‌ی کل کارافرینی و شاخص‌های ریسک‌پذیری و خلاقیت تفاوت معناداری وجود دارد.

پژوهشی توسط کیامرثی و ابوالقاسمی ۱۳۹۰، با عنوان ارتباط خودکارآمدی، هیجان خواهی و ابردهای مقابله با استرس با استعداد سوء مصرف مواد در دانشجویان پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که خودکارآمدی، هیجان خواهی و راهبردهای مقابله با استرس می‌توانند در پیش بینی استعداد سوء مصرف مواد دانشجویان نقش مهمی ایفا نمایند.

پژوهشی توسط مهرابی و همکاران ۱۳۸۹، با عنوان پیش بینی رفتارهای پرخطر بر اساس هیجان خواهی و عوامل جمعیت‌شناسی در دانشجویان دانشگاه اصفهان انجام شد. نتایج نشان داد که جنسیت دانشجویان، سن پدر به همراه «تجربه طلبی»، «فقدان بازداری»، «حساسیت به یکنواختی» و «خطر جویی و ماجراجویی» به پیش بینی ۰/۸۸ از احتمال تعلق به گروه دانشجویان دارای رفتار پرخطر قادر می‌باشند. یافته‌ها بیانگر نقش جالب توجه مولفه‌های هیجان خواهی در تبیین رفتارهای پرخطر است.

پژوهشی توسط جوکار و البرزی ۱۳۸۸، با عنوان رابطه ویژگی‌های شخصیت با خلاقیت هیجانی و خلاقیت شناختی انجام شد. نتایج نشان می‌دهد که بین خلاقیت شناختی و خلاقیت هیجانی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین از بین پنج عامل شخصیتی، عوامل گشودگی در تجربه، برون‌گرایی پیش‌بینی‌کننده مثبت و معنادار خلاقیت هیجانی و خلاقیت شناختی؛ عامل توفیق‌پذیری پیش‌بینی‌کننده مثبت روان‌نژندی پیش‌بینی‌کننده منفی خلاقیت شناختی بودند.

پژوهشی توسط هاشمی ۱۳۸۸، با عنوان بررسی رابطه هوش هیجانی، خلاقیت هیجانی و خلاقیت در دانشجویان هنر، ادبیات و علوم پایه انجام شد. یافته‌ها نمایانگر دخالت فرایندهای ذهنی متفاوت-تفکرهمگرا، تفکر واگرا- در هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی و خلاقیت می‌باشد.

رید^۱ و همکاران ۲۰۰۹، در پژوهشی با عنوان نقش هیجان‌خواهی در گرایش به مصرف مواد و ارتکاب خشونت در دانشجویان دختر و پسر به این نتیجه رسیدند که هم مصرف مواد و هم گرایش به خشونت جسمی و جنسی با هیجان‌خواهی به ویژه در حیطه حساسیت به یکنواختی و خطرجویی رابطه دارد.

پژوهشی توسط سیدرز^۲ و همکاران ۲۰۰۹، با عنوان رابطه بین هیجان‌خواهی و رفتارهای پرخطر انجام شد. نتایج نشان داد هیجان‌طلبی بالا علاوه بر آن که افزایش به مصرف مشروب و مواد را باعث می‌شود، پیامدهای مصرف را نیز نظیر درگیر شدن در روابط جنسی خطرناک و ارتکاب خشونت افزایش می‌دهد.

براکو^۳ و همکاران ۲۰۰۹، در پژوهشی با عنوان بررسی تفاوت‌های جنسی دانشجویان در مصرف مشروبات الکلی به این نتیجه رسیدند که دانشجویان بیشتر در پاسخ به هیجان‌ات منفی و رفع کسالت و یکنواختی در کنار چالش بیشتر با دیگران به مشروب خواری اقدام می‌کنند.

آندرهیل^۴ و همکاران ۲۰۰۸، در پژوهشی با عنوان نقش هیجان‌خواهی و صمیمیت در گرایش به خشونت جنسی در دانشجویان به این نتیجه دست یافتند که هیجان‌طلبی بالا به همراه پایین بودن احساس صمیمیت نسبت به شرکای جنسی افزایش میزان خشونت جنسی را باعث می‌شود.

^۱ Reed

^۲ Cydres etal.

^۳ Brecco etal.

^۴ Under hill etal.

خلاقیت

از نظر تورنس خلاقیت عبارت است از فرآیند حل کردن مشکلات، مسائل، و اطلاعات، عناصر گم شده، چیزهای ناجور، حدس زدن و فرضیه سازی درباره این نواقص و ارزیابی و آزمودن این حدس ها و فرضیه ها، تجدیدنظر کردن و دوباره آزمودن آنها و بالاخره انتقال نتایج.

ابراهام مزلو خلاقیت را چنین تعریف کرده است:

خلاقیت در ابتدا از روان ناهشیار سرچشمه می گیرد. ایده های تازه (و یا نوآوری های واقعی) است که با آن چه در حال حاضر وجود دارد، متفاوت است.

به عقیده برآن (۱۹۸۹) مقدماتی ایجاد می شود. در این وسط معجزه ای رخ می دهد و چیزی به اسم خلاقیت حاصل می شود.

گیلفورد (۱۹۷۱) خلاقیت را این گونه تعریف می کند:

تفکر واگرا در حل مسئله. به نظر او تفکر واگرا تفکری است که در جهات مختلف سیر می کند.

مک کینون (۱۹۸۵) خلاقیت را حل مسئله به نحوی که ماهیتی «بدیع و نو داشته باشد» تعریف می کند.

ویلیامز می گوید: «خلاقیت مهارتی است که می تواند اطلاعات پراکنده را به هم پیوند دهد».

استین (۱۹۷۵) خلاقیت را به عنوان: یک فرایندی که منجر به ایده های تازه شده و توسط گروه زیادی در زمان های مختلف، مفید قانع کننده و تابع دفاع باشد» تعریف می کند.

تعریف کارآفرینی

مفهوم کارآفرینی برای نخستین بار در اوایل قرن شانزدهم در فرانسه به کسانی اطلاق می شد که در مأموریت های نظامی، خود را به خطر می انداختند و عمل متهورانه ای انجام می دادند. از حدود سال ۱۷۰۰ میلادی فرانسویان این واژه را در مورد پیمانکاران دولتی که دست اندر کار ساخت جاده ها،

پل ها و تأسیسات بودند؛ به کار بردند (احمدپور داریانی، ۱۳۸۴).

رابطه خلاقیت و نوآوری با کارآفرینی

خلاقیت و نوآوری، است تعداد مرموز نزد افراد نیست بلکه فعالیت روزمره برای برقراری روابطی است که قبلاً دیده نشده و برقراری ارتباط بین مسائلی است که به طور معمول در کنار یکدیگر قرار نمی‌گیرد. البته نوآوری در سایه نبوغ محض هم وجود دارد ولی بیشتر نوآوران به ویژه پیروزمندان آن‌ها، از راه جستجوی آگاهانه و هدفمند فرصت‌های کمیاب به نتیجه رسیده‌اند. باتوجه به نظرات پیتر دارکر معلوم می‌شود که بین خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی نوعی رابطه خطی و پشت سرهم وجود دارد؛ تاجایی که اگر خلاقیت به نوآوری نیانجامد؛ کارآفرینی ایجاد نخواهد شد. بورچ معتقد است که یک خرد خلاق، کارش به رشد اقتصادی نمی‌انجامد مگر آنکه به یک رفتار و عمل نوآورانه دست یابد. به همین سبب است که خلاقیت و نوآوری دو عامل اصلی برای روبه‌رو شدن با نیازهای درحال‌تغییر جامعه محسوب می‌شود. در همین راستا هارلن (نیز بر این باور است که مهارت نوآوری، ابزاری است که حتماً از داشتن دانش مهم‌تر است و مصادیق زیادی وجود دارد که یک فرد اگر بخواهد کارآفرین باشد یقیناً باید خلاقیت داشته باشد و نیاز به خلاقیت را درک کند و بتواند خلاقیت خود را به نوآوری برساند (پرداختچی، ۱۳۸۵).

نتیجه‌گیری

کارآفرین نمودن، دادن قدرت به افراد نیست، افراد به واسطه دانش و انگیزه خود صاحب قدرت هستند و در واقع کارآفرینی، آزاد کردن این قدرت است. کارآفرینی یک احساس است. کارآفرینی ظرفیت‌های بالقوه‌ای را برای بهره‌برداری از سرچشمه توانایی‌های انسانی که از آن استفاده کامل نمی‌شود در اختیار می‌گذارد. بنابراین کارآفرینی مستلزم نوع متفاوتی از رفتار اخلاقی و اجتماعی و بکارگیری ابزارهای کارگروهی و مشارکتی و سهولت دسترسی به منابع اطلاعاتی و بهره‌برداری از آنان می‌باشد. خلاقیت به عنوان عاملی که تا حدودی با هوش افراد ارتباط دارد. از این شرایط مشتقی نیست. در تبیین ارتباط مولفه‌های هوش اجتماعی با خلاقیت دانش‌آموزان می‌توان گفت ایجاد و رشد خلاقیت در افراد مستلزم عوامل و شرایط مناسب است

که می‌تواند گوناگون باشد. بنابراین برای ایجاد و رشد خلاقیت وجود و شناسایی عواملی مثل: عوامل فردی همچون هوش بالا من جمله هوش اجتماعی، داشتن انگیزه لازم و.. ضروری است.

منابع و مآخذ

- امینی، محمد، تمنایی فر، محمدرضا، غلامی علوی، صدیقه، ۱۳۹۲، ارزیابی قابلیت‌های کارافرینی دانشجویان بازناندیشی در مأموریت‌های برنامه‌ی درسی آموزشی عالی، توسعه کارآفرینی، دوره ششم، شماره اول، ص ۱۶۴-۱۶۵.
- پرداختچی، محمد حسن و شفیع زاده، حمید، (۱۳۸۵)، کارآفرینی سازمانی چاپ اول.
- جوکار، بهرام، البرزی، محبوبه، ۱۳۸۹، رابطه ویژگی‌های شخصیت با خلاقیت هیجانی و خلاقیت شناختی، مطالعات روان شناختی، دوره ۶، شماره ۱،
- کیامرثی، آذر، ابوالقاسمی، عباس، ۱۳۹۰، ارتباط خودکارآمدی، هیجان خواهی و راهبردهای مقابله با استرس با استعداد سو مصرف مواد در دانشجویان، فصلنامه اعتیاد پژوهی سوء مصرف مواد، سال پنجم، شماره بیستم، ص ۲۴-۸.
- مشایخ، پری، ۱۳۹۰، بررسی تاثیر آموزش کارافرینی بر روحیه کارافرینی دانش‌آموزان دبیرستانی شهرستان کازرون، فصلنامه اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی سال دوم، شماره چهارم، ۱۱۳-۱۰۲.
- مهرابی، حسینعلی، کجیاف، محمداقبر، مجاهد، عزیزالله، ۱۳۸۹، پیش بینی رفتارهای پرخطر بر اساس هیجان خواهی و عوامل جمعیت شناسی در دانشجویان دانشگاه اصفهان، مطالعات روانشناختی، دوره ۶، شماره ۲، ص ۲۰-۱.
- نوده، فاطمه، ۱۳۹۱، ضرورت کارافرینی سازمانی با تاکید بر رویکردهای خلاقیت و نوآوری سازمانی، کنفرانس ملی کارافرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان، دانشگاه مازندران.
- هاشمی، سهیلا، ۱۳۸۸، بررسی رابطه هوش هیجانی و خلاقیت در دانشجویان، هنر، ادبیات و علوم پایه، دوره ۵، شماره ۲، ص ۱۰۲-۷۹.

- Braco, C.L. skewes, M.C & stasiewicz, p, R, ۲۰۰۹, Gender differences in high-risk situation for drinking: Are they mediated by depressive symptoms, ۶۸.
- Cyders, Melissa A, Floy, k, Rainer, s, & smith, G. T. ۲۰۰۹, the role of personality dispositions to risky behavior in predicting frist-year college driking. Addiction, ۱۹۳.
- Reed, E, Amaro, H, Mastumoto, A, & laysen, D, ۲۰۰۹, the relation between interpersonal violence and substance use among a sample of university students: Examination of the role of victim and perpetrator substance use, Addictive, A, ۳۱۶.
- Underhill, J, Wakeling. H.C, Mann. R. E & E & Webster. S,D, ۲۰۰۸, male offenders emotional openness with men and women, criminal Justice and Behavior, ۱۱۵۶.